

DARBO SANTYKIŲ KOMISIJA PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2020-04-28 Nr. K2-2

Vilnius

Posėdis įvyko 2020-04-28.

Posėdžio pirmininkas

Posėdžio sekretorė Svetlana Kalinauskienė

Dalyvavo:

Vyriausybės atstovai: Rūta Juršaitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja; Airinė Dobužinskienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus patarėja; Jurgita Šerpatauskienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Teisės skyriaus patarėja; Dalius Čeponas, Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas; Šarūnas Orlovicius, VDI Darbo teisės skyriaus vedėjas.

Profesinių sąjungų organizacijų atstovai: Artūras Černiauskas, Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos narys; Marija Varasimavičienė, Lietuvos metalistų profesinių sąjungų susivienijimo pirmininkė; Dalia Jakutavičė, Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos pirmininko pavaduotoja; Vitalijus Jarmontovičius, Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ teisininkas.

Darbdavių atstovai: Raminta Radavičienė, Lietuvos pramonininkų konfederacijos Verslo aplinkos ir ekonomikos departamento ekspertė; Aidas Vaičiulis, Lietuvos darbdavių konfederacijos atstovas, Agnė Ribašauskienė, LR žemės ūkio rūmų Kooperacijos ir teisės skyriaus teisininkė; Andrius Romanovskis, Lietuvos verslo konfederacijos viceprezidentas; Lietuvos verslo konfederacijos verslo, valdžios ir visuomenės komisijos pirmininkas; Lietuvos draudikų asociacijos direktorius.

Kiti dalyviai: Vita Baliukevičienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vedėja.

Darbotvarkė:

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

1. Dėl Darbo santykių komisijos pirmininko rinkimo (iš Vyriausybės atstovų pusės).
2. Dėl siūlymo papildyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 197 straipsnį (Kolektyvinių sutarčių taikymas) 5 dalimi, papildyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 198 straipsnį (Kolektyvinės sutarties taikymo srities išplėtimas).
3. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

Raminta Radavičienė pasiūlė įtraukti į 2020-04-28 komisijos posėdžio darbotvarkę klausimą dėl Darbo kodekso 56 str. keitimo, kadangi Valstybinės darbo inspekcijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išaiškinimai ne visada turi galią.

Komisijos nariai Ramintos Radavičienės pasiūlymui neprieštaravo.

NUTARTA. Įtraukti į 2020-04-28 Darbo santykių komisijos posėdžio darbotvarkę klausimą dėl siūlymo keisti Darbo kodekso 56 str. (Darbo sutarties nutraukimas darbuotojo iniciatyva dėl svarbių priežasčių).

1. SVARSTYTA. Dėl Darbo santykių komisijos pirmininko rinkimo (iš Vyriausybės atstovų pusės).

Vita Baliukevičienė priminė kad profesinių sąjungų atstovų pirmininkavimo komisijai kadencija baigėsi. Pasiūlė komisijos pirmininke iš Vyriausybės atstovų išrinkti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus patarėją Airinę Dobužinskienę.

Komisijos nariai pritarė Vitos Baliukevičienės pasiūlymui.

NUTARTA. Rotacijos principu iš Vyriausybės pusės Darbo santykių komisijos pirmininke išrinkti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus patarėją Airinę Dobužinskienę.

2. SVARSTYTA. Dėl siūlymo papildyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 197 straipsnį (Kolektyvinių sutarčių taikymas) 5 dalimi, papildyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 198 straipsnį (Kolektyvinės sutarties taikymo srities išplėtimas).

Aušra Bagdonaitė pristatė teisės akto projekto lyginamąjį variantą. Siūloma, kad išplėstos nacionalinės (tarpšakinės), teritorinės, šakos (gamybos, paslaugų, profesinės) lygmeniu sudarytos kolektyvinės sutarties nuostatos būtų taikomos visiems darbuotojams (197 DK str.). Taip pat siūloma, kad sprendimą išplėsti kolektyvinės sutarties taikymo sritį Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras priima po konsultacijų su Trišale taryba. Siūloma, kad dėl sprendimo išplėsti kolektyvinės sutarties taikymo sritį viešajame sektoriuje Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras nusprendžia, gavęs Lietuvos Respublikos finansų ministerijos išvadą.

Aidas Vaičiulis kalbėjo, kad sprendimas šiuo klausimu negali eiti bendru paketu, nepraejęs svarstymo Trišalėje taryboje.

Sarūnas Orlavičius pasiūlė DK 198 str. 4 d. formuluotę: „Dėl sprendimo išplėsti kolektyvinės sutarties taikymo sritį Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras nusprendžia pasikonsultavęs su Trišale taryba ne vėliau kaip per šešiasdešimt kalendorinių dienų nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodyto pasiūlymo gavimo dienos.“

Dalia Jakutavičė pritarė Aido Vaičiulio nuomonei, kad nereikia šių pakeitimų dėti prie bendro paketo. Pirmiausia juos reikia svarstyti Trišalėje taryboje. Informavo, kad Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija savo nuomonę šiuo klausimu galės pateikti po 2020-04-30 vyksiančio Profesinės sąjungos valdybos posėdžio.

Andrius Romanovskis paklausė, kas siūlo šiuos pakeitimus. Kalbėjo, kad Trišalė taryba gali pritari, bet ministras gali nuspręsti kitaip.

Artūras Černiauskas informavo, kad šiuos pakeitimus inicijavo teisėsaugos pareigūnų šakos profesinė sąjunga. Yra kelios šakos kolektyvinės sutartys (Kalėjimų departamento šakos kolektyvinė sutartis, Priešgaisrinės saugos tarnybos šakos kolektyvinė sutartis, Policijos šakos kolektyvinė sutartis), kurios nepasirašytos dėl to, kad yra skirtingas teisinis darbo santykių reguliavimas (Darbo kodeksas, Valstybės tarnybos įstatymas, Vidaus tarnybos statutas). Atsižvelgdama į tai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pasiūlė šiuos pakeitimus, kadangi išplėtimas buvo numatytas darbdaviams, bet nebuvo numatytas dirbantiems. Trišalės tarybos svarstymas – kaip saugiklis. Taip pat reikės mažiau aiškintis teismuose.

Raminta Radavičienė informavo, kad Lietuvos Pramonininkų konfederacija pritaria siūlomiems DK 197 ir 198 str. pakeitimams. Mano, kad tai bus labiau aktualu viešajam sektoriui. Sutinka su nuostata, kad Finansų ministerija pateiktų savo išvadą.

Aidas Vaičiulis pasitiksino, kur yra parašyta, kad darbdaviai ir darbuotojai kreipiasi bendru sutarimu.

Artūras Černiauskas pasakė, kad tai parašyta DK 198 str. 1 d.

Aušra Bagdonaitė paaiškino, kad šiuo metu aukštesnio lygmens kolektyvinės sutartys (šakos, teritorinės, nacionalinės) yra taikomos profesinių sąjungų nariams. Siūloma, kad jos būtų taikomos visiems darbuotojams. Siekiant stiprinti socialinį dialogą, pridedamos konsultacijos su Trišale taryba. Atkreipė dėmesį, kad, kai kalbama apie kolektyvinės sutarties išplėtimą ir taikymą, turima omenyje normines nuostatas.

Andrius Romanovskis informavo, kad Lietuvos verslo konfederacija pritaria siūlo-
miems DK 197 ir 198 str. pakeitimams. Darbdaviui bus lengviau, kadangi kolektyvinė sutartis bus
taikoma visiems darbuotojams. Pasiūlė šį klausimą svarstyti rytoj Trišalės tarybos posėdyje. Pa-
klausė, kaip bus tuo atveju, kai kolektyvinę sutartį pasirašo kelios profesinės sąjungos arba tokiu
atveju, kai pasirašė viena profesinė sąjunga, o nepasirašė keturios profesinės sąjungos. Priminė at-
vejį, kai streikavo švietimo darbuotojai.

Dalia Jakutavičė priminė, kad kolektyvinės sutartys ir yra populiarios dėl to, kad tam
tikros jų nuostatos taikomos ne visiems, o tik profesinių sąjungų nariams. Sutiktų tik su atskirų nuo-
statų išplėtimu. Paminėjo, kad švietimo sektorius baiminasi dėl šito. Žodis „nuostatos“ minimas tik
5 dalyje. Paklausė, kaip bus tokiu atveju, kai kolektyvinę sutartį pasirašė, pvz., penkios profesinės
sąjungos, o dėl išplėtimo kreipėsi viena profesinė sąjunga.

Aušra Bagdonaitė paaiškino, kad ir planuojama išplėsti tik tam tikras atskiras nuosta-
tas, dėl kurių būtų susitarta. Paaiškino, kad, jeigu pasirašė penkios profesinės sąjungos, tai penkios
ir turi kreiptis. Nesvarbu, kiek yra veikiančių profesinių sąjungų, svarbu, kas pasirašė kolektyvinę
sutartį.

Artūras Černiauskas atkreipė dėmesį, kad, norint išplėsti kolektyvinės sutarties taiky-
mą, turi kreiptis darbdavys ir darbuotojas. Pritarė Aušrai Bagdonaitėi, kad yra bendros kolektyvinės
sutarties nuostatos ir yra atskiros tik profesinės sąjungos nariams taikomos nuostatos. Jeigu kolek-
tyvinę sutartį pasirašo kelios profesinės sąjungos, jos sudaro jungtinę atstovybę. Kreiptis dėl išplė-
timo tokiu atveju turi jungtinė profesinių sąjungų atstovybė ir darbdavys, o ne atskira profesinė są-
junga. Nemato pavojų nei darbdaviams, nei darbuotojams, kadangi yra sudėta daug saugiklių.

Airinė Dobužinskienė pasiūlė balsuoti dėl šio klausimo svarstymo perdavimo Trišalei
tarybai (2020-04-29 posėdžiui).

Andrius Romanovskis, Šarūnas Orlovicius, Aidas Vaičiulis, Aušra Bagdonaitė pritarė
šio klausimo svarstymo perdavimui Trišalei tarybai.

Jurgita Šerpatauskienė pritarė DK 197 ir 198 str. pakeitimo projektui ir šio klausimo
svarstymo perdavimui Trišalei tarybai.

Dalia Jakutavičė pasakė, kad Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija susilaiko, šio
posėdžio metu galutinio sprendimo neturi.

Artūras Černiauskas pritarė šio klausimo svarstymo perdavimui Trišalei tarybai. Pasa-
kė, kad Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija sprendimą šiuo klausimu priims ketvirtadienį.

NUTARTA:

**1. Vyriausybės atstovai ir darbdavių atstovai pritaria siūlymui papildyti Lietuvos
Respublikos darbo kodekso 197 straipsnį (Kolektyvinių sutarčių taikymas) 5 dalimi, papildyti
Lietuvos Respublikos darbo kodekso 198 straipsnį (Kolektyvinės sutarties taikymo srities
išplėtimas).**

**2. Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijos atstovė informavo, kad Lie-
tuvos profesinių sąjungų konfederacija savo nuomonę šiuo klausimu galės pateikti po 2020-
04-30 vyksiančio Profesinės sąjungos valdybos posėdžio.**

**3. Lietuvos teisėsaugos pareigūnų federacijos atstovas pritarė siūlymui papildyti
Lietuvos Respublikos darbo kodekso 197 straipsnį (Kolektyvinių sutarčių taikymas) 5 dali-
mi, papildyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 198 straipsnį (Kolektyvinės sutarties tai-
kymo srities išplėtimas), tačiau informavo, kad Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija
savo nuomonę šiuo klausimu galės pateikti po 2020-04-30 vyksiančio Profesinės sąjungos val-
dybos posėdžio.**

**3. Klausimą dėl siūlymo papildyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 197
straipsnį (Kolektyvinių sutarčių taikymas) 5 dalimi, papildyti Lietuvos Respublikos darbo
kodekso 198 straipsnį (Kolektyvinės sutarties taikymo srities išplėtimas) perduoti svarstyti
Lietuvos Respublikos trišalei tarybai.**

3. SVARSTYTA. Papildomas klausimas. Dėl siūlymo keisti Darbo kodekso 56 str. (Darbo sutarties nutraukimas darbuotojo iniciatyva dėl svarbių priežasčių).

Raminta Radavičienė pasiūlė keisti 56 DK str. 1 d. 1 ir 2 p. nuostatas. Yra Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Valstybinės darbo inspekcijos išaiškinimas, tačiau teismuose išaiškinimai ne visada veikia. Siūloma tikslinti Darbo kodekso nuostatas, kurios sudaro galimybę darbuotojui reikalauti jį atleisti dėl prastovų, paskelbtų karantino/ekstremalios situacijos metu, ir tokiu atveju gauti dviejų jo vidutinio darbo užmokesčių dydžio išėtinę išmoką. DK 47 str. 1 d. 2 p. prastovos paskelbimas nepriklausė nuo darbdavio priežasčių, o nuo pandemijos ir Vyriausybės sprendimo paskelbti karantiną, ir dėl to darbdavys negali suteikti darbo, todėl tokiu būdu darbuotojas negali "bausti" darbdavio. Karantinas nepriklauso nei nuo darbdavio, nei nuo darbuotojo. Niekas nekaltas. Tad darbuotojas negalėtų tokiu būdu balansuoti darbo santykių. Negalima ginti savo teisių, jeigu niekas jų nepažeidžia. Paklausė, ar profesinės sąjungos žino apie Valstybinės darbo inspekcijos išaiškinimą. Kalbėjo, kad Lietuvos pramonininkų konfederacija arba Socialinės apsaugos ir darbo ministerija gali pateikti siūlomą 56 str. formuluotę Trišalės tarybos posėdžiui. Pakeitimus reikėtų priimti dabar, kadangi vėliau šie pakeitimai neteks prasmės.

Dalia Jakutavičė informavo, kad profesinės sąjungos apie išaiškinimą žino. Pritarė, kad DK 56 str. reikia tikslinti, tačiau mano, kad pirma reikia suformuluoti tekstą. Mano, kad skubotumas nereikalingas. Kalba eina apie dvi išėtines, kurios turi būti išmokamos darbuotojui.

Artūras Černiauskas pasakė, kad negalima nukelti išėtinių išmokėjimo. Supranta, kad darbdaviui yra problema, tačiau darbuotojai liks be lėšų, reikia atsižvelgti į darbuotojų interesus. Pasiūlė variantą – viena išėtinė iš ilgalaikių išmokų fondo, kita – iš darbdavio.

Raminta Radavičienė pasakė, kad darbuotojas gauna subsidijas. Yra tikimybė, kad darbuotojas gaus nepelnytas išmokas. Dėl šito kils teisminių ginčų.

Andrius Romanovskis kalbėjo, kad Vokietija, Austrija turi darbo apimties mažinimo schemą. Sutiko, kad dabartinis prastovos modelis dabartinei situacijai netinka. Mano, kad prastovos modelį reikia kurti remiantis kitų šalių patirtimi. Mano, kad reikia suformuluoti du pasiūlymų dėl prastovų variantus, iš kurių vienas būtų taikomas įprastomis sąlygomis, o kitas ekstremaliois sąlygomis.

Šarūnas Orlavičius sakė, kad DK 56 str. kalba apie prastovas, kurios egzistavo iki DK 47 str. pakeitimo ir tinka įprastoms prastovoms. DK 56 str. paskirtis nėra karantininės prastovos.

Aidas Vaičiulis pritarė Daliai Jakutavičei, kad klausimas turi būti paruoštas, o tada svarstomas Trišalėje taryboje. Sutinka, kad dokumentai turi būti tvarkomi, atsižvelgiant į esamą situaciją. Pritarė Andriaus Romanovskio pasiūlymui, kad reikėtų remtis užsienio šalių patirtimi.

Šarūnas Orlavičius pasitikslino, ką norima numatyti. Ar numatyti, kad netaikoma prastova dėl karantino, ar numatyti, kad karantino metu prastova taikoma, tik su tam tikromis išlygomis.

Raminta Radavičienė mano, kad pakeitimus galima būtų padaryti ir dabar, vadovaujantis Valstybinės darbo inspekcijos išaiškinimais. Dar kartą pabrėžė, kad reikia operatyvaus sprendimo. Informavo, kad pateiks konkretų pasiūlymą.

Aušra Bagdonaitė priminė, kad Trišalės tarybos posėdyje bus svarstomos rekomendacijos, kurias pristatys viceministre. Mano, kad diskusijas šiuos klausimu reikėtų tęsti po to, kai bus susipažinta su siūlomomis rekomendacijomis.

Airinė Dobužinskienė apibendrino diskusijas. Išklaudyta informacija dėl siūlymo keisti DK 56 str. ir šalių atstovų nuomonės dėl šio siūlymo. Šalims siūloma teikti savo pasiūlymus dėl šio klausimo ir tada svarstyti. Pasiūlymus siųsti Svetlanai Kalinauskienei.

Komisijos nariai pritarė komisijos pirmininkės pasiūlytai formuluotei.

NUTARTA:

1. Išklaustas Lietuvos pramonininkų siūlymas keisti Darbo kodekso 56 str. (Darbo sutarties nutraukimas darbuotojo iniciatyva dėl svarbių priežasčių) ir šalių atstovų nuomonės dėl šio siūlymo.

2. Prašyti socialinių partnerių konkrečius pasiūlymus dėl Darbo kodekso 56 str. (Darbo sutarties nutraukimas darbuotojo iniciatyva dėl svarbių priežasčių) keitimo siūsti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Trišalės tarybos koordinavimo skyriui.

4. SVARSTYTA. Dėl kito Darbo santykių komisijos posėdžio.

Airinė Dobužinskienė paklausė komisijos narių, kada jie siūlytų organizuoti kitą Darbo santykių komisijos posėdį.

Dalia Jakutavičė pasiūlė organizuoti komisijos posėdį esant poreikiui. Atkreipė dėmesį, kad apie posėdį reikia pranešti iš anksto, o ne paskutinę dieną.

Artūras Černiauskas pasiūlė svarstyti Darbo kodekso pakeitimus, kadangi jie jau pusę metų nėra svarstomi.

Raminta Radavičienė pasiūlė Darbo kodekso pakeitimus svarstyti vėliau, kadangi tai nėra skubu.

Šarūnas Orlavičius ir Aidas Vaičiulis pasiūlė komisijos posėdį organizuoti esant poreikiui.

NUTARTA. Darbo santykių komisijos posėdį organizuoti esant poreikiui.

Posėdžio pirmininkė

Airinė Dobužinskienė

Posėdžio sekretorė

Svetlana Kalinauskienė